HİKMET: İlim ve Amelin İttihadı

5. BÜTÜNLEŞTİRİCİ VE AHLÂKÎ ERDEM

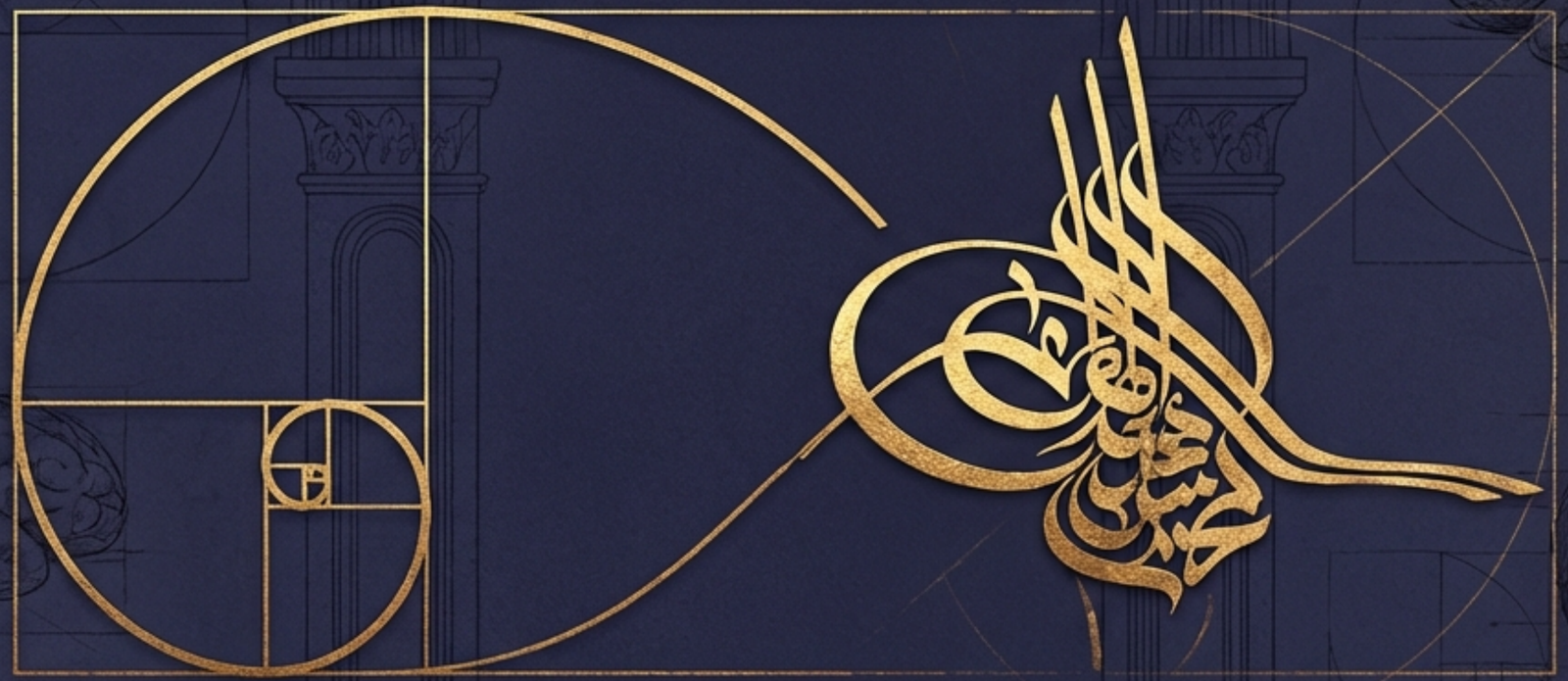

Kilit Taşı Sentezi: Burhan, İrfan ve Beyan’ın Buluşma Noktası

NotebookLM

Hikmet Nedir?

İlim (Bilmek / Nazar)
Varlığın hakikatini bilmek.

HİKMET

Inter
İsabet Etmek
(Right Action)

Amel (Yapmak / Eylem)
Ona uygun eylemek.

Etimoloji:

Kök: *Hüküm* (Yargı) & *Gemlemek* (Engel Olmak).

Anlamı: Hikmet, bilginin yıkıcı veya atıl kalmasını engelleyen ahlâki bir frendir.

NotebookLM

Playfair Display

İki Kanatlı Kuş: Râzî'nin Tasnifi

Nazarî Hikmet (Teorik)

- **Tanım:** Eşyanın hakikatini olduğu gibi bilmek.
- **Hedef:** Doğru bilgi (Yakîn).

Amelî Hikmet (Pratik)

- **Tanım:** Yapılması gerekeni en doğru şekilde yapmak.
- **Hedef:** Salih Amel (Hayr-ı Kesir).

Tek kanatla uçulmaz. Eyleme dönüşmeyen bilgi hikmet değil, sadece malumattır.

NotebookLM

Çatışmaların Çözüm Noktası

HİKMET

Büyük Sentez:

- Molla Sadrâ'nın 'Hikmet-i Müteâliye' ekolü.
- Akıl (Burhan) ile Kalp (İrfan) arasındaki ontolojik barış.
- Hikmet, Burhan'ı reddetmez; onu İrfan ile tamamlar.

Burhan
(Akıl ve Mantık)

Risk: Kuru rasyonalizm.

İrfan
(Sezgi ve Keşif)

Risk: Öznel sanrılar.

NotebookLM

Erdemlerin Anası

Kavram: İtidal (Altın Orta)

Hikmet, ifrat (aşırılık) ve tefrit (eksiklik) arasındaki "Adil Denge'dir.

Kaynak: Râgıb el-İsfahânî

NotebookLM

Hukukun Ruhu: İllet ve Hikmet

İllet (Teknik Sebep)

Hükmün görünen, somut gerekçesidir. (Örn: Seferilik)

Hikmet (Gaye)

Hükmün ardındaki maslahat ve amaçtır. (Örn: Meşakkati gidermek)

Makâsıd-ı Şerîa (Hukukun Amaçları):

Dinin, Canın, Aklın, Neslin ve Malın Korunması.

Fıkıh kuralları belirler, Hikmet ise o kurallara ruh üfler.

NotebookLM

Biyoteknoloji ve Fıtratın Korunması

Sorun:

CRISPR, klonlama ve Transhümanizm ile fıtrata müdahale.

Hikmet Penceresi: A'yân-ı Sâbite

- Eşyanın ilahi ilimdeki değişmez hakikati.
- Fıtrata müdahale 'tahkik' değil, 'tahrif'tir.
- Teknolojik 'yapabilirlik', ahlaki 'yapılabilirlik' anlamına gelmez.

NotebookLM

İktisadi Hikmet: Kripto ve Gerçek Değer

Sanal Balonlar

Spekülasyon, Garar (Belirsizlik) ve Bâtıl Kazanç.

Gerçek Değer

Üretim, Emek ve Maslahat (Kamu Yararı).

"Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin." (Nisa 4/29)

NotebookLM

Konuşan ve Susan Hikmet

el-Hikmetü'l-mantûk bihâ
(Dile getirilen hikmet)

- Şeriat, ahlak ve toplumsal kurallar.
- Avam içindir.

el-Hikmetü'l-meskûtün anhâ
(Hakkında susulan hikmet)

- İlahi sırlar ve batını hakikatler.
- Havas içindir.

"Gerçek hakim, kime neyi, ne zaman söyleyeceğini bilendir."

NotebookLM

Yaşayan Hikmet: İnsan-ı Kâmil

Akıl:
Bir filozof kadar keskin (Burhan).

Kalp:
Bir arif kadar derin (İrfan).

Disiplin:
Bir hukukçu kadar dakik (Beyan).

Sentez:

O, hikmeti sadece ‘bilen’ değil, hikmete ‘dönüşen’ kişidir.

NotebookLM

Geleceğin İnşası: Yapay Zeka Değil, Hikmet

Kriz:

Modern çağın sorunu bilgi eksikliği değil, hikmet yoksunluğudur. (Enformasyon vs. İrfan)

Çözüm: Rabbani Alimler

Yöntemi ruhla, aklı kalple birleştiren öncüler. Bilgiyi yığan değil, onu hayra dönüştüren hikmet sahiplerine muhtacız.

NotebookLM

“Kime hikmet verilmişse, ona çok büyük bir hayır verilmiştir.”

(Bakara 2/269)

Teşekkürler.

NotebookLM